

SISUKKAINA SAVOTTAAN

Suomalaiset ovat valmiita tinkimään eduistaan talouskurimuksen selättämiseksi

Suomalaiset näkevät edessään taloudellisesti synkkiä aikoja, mutta kansalaisia yhdistää tahto selättää ongelmat. Valtaosan mielestä taluskriisin torjuminen on yhtä tärkeää kuin koronavirusepidemian selättäminen.

Suomalaiset arvioivat tulevien vuosien talouskehityksen hyvin samalla tavoin kuin finanssi-kriisin alkaessa vuonna 2009: vuoden päästä on edessä vaikeimmat ajat ja sen jälkeen alkaa elpyminen.

Pitkään ja syvään lamaan kansalaiset eivät usko, mutta näkevät kuitenkin edessään vaikean taantumän.

Viiden vuoden päästä useimmat arvioivat taloustilanteen olevan jo hyvä. Huolimatta synkästä lähitulevaisuuden kuvasta asenteet ovat täynnä taistelutahtoa. Suomalaiset ovat lähes yksimielisiä siitä, että tästäkin selviään. Kansalaiset tukeutuvat kriisissä toisiinsa.

- ◆ Kaksi kolmesta (67 %) on sitä mieltä, että talouden kriisiytymisen torjuminen on yhtä tärkeää kuin koronaviruksen leviämisen estäminen.
- ◆ 59 prosenttia on valmiita tinkimään omista eduistaan ja elintä-sostaan tilanteen yli pääsemiseksi.
- ◆ 58 prosenttia uskoo suomalaisten yhteishengen kasvuun.
- ◆ Neljä kymmenestä (40 %) kertoo käyvänsä työpaikallaan töissä tavalliseen tapaan. Viidesosa (19 %) tekee työtä, jossa etätöy ei ole mahdollista. Kolmasosa (33 %) on ollut koko ajan etätöissä. Osan aikaa etätöissä on ollut 16 prosenttia.

Edessä on taloudellisesti synkät ajat, mutta tästäkin selvitään. Näin uskoo enemmistö suomalaisista. Valtaosa näkee lähitulevaisuudessa edessä talouden sukelluksen, mutta ajan myötä siitä nouseaan. Suomalaisia yhdistää eräänlainen talvisodan henki, jossa usko selviytymiseen on vahva.

Neljä viidestä suomalaisesta (80 %) on sitä mieltä, että vaikka koronavirusepidemian hoito vaatii nyt poikkeustoimia, on tärkeää, ettei talouden anneta vaurioitua pysyvämmiin (Kuvio 1a). Toista mieltä on vain seitsemän prosenttia.

Suomalaiset ovat varsin yksimielisiä arvioissaan, sillä selvä enemmistö kaikissa väestöryhmissä pitää tärkeänä, ettei talouden anneta vaurioitua pysyvämmiin (väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät erillisestä Kuvio-liitteestä).

Koronakriisin alkuvaiheessa 26.3.–3.4.2020 toteutetun Arvo- ja asennetutkimuksen eri tulokset piirtävät kokonaiskuvan, jossa suomalaisten keskeisin koronakriisiin liittyvä huoli on sittenkin talous. Jo aiemmin julkaistuissa tutkimustuloksissa selvisi, että peräti 87 prosenttia suomalaisista pitää koronavirusepidemiaa uhkaavana talouden kannalta suomalaisten kohdalla yleensä. Terveysten kannalta kaksi kolmesta (66 %) piti pandemiaa uhkana.¹

Tätä taustaa vasten on loogista, että enemmistö suomalaisista on myös sitä mieltä, että nykytilan-

teessa Suomen talouden kriisiytymisen torjuminen on yhtä tärkeää kuin koronaviruksen leviämisen estäminen. Kaksi kolmesta (67 %) on väittämän kanssa samaa mieltä (Kuvio 1b) ja eri mieltä on viidennes (19 %).

Terveysten ohella myös talous pitää turvata. Näiden kahden rinnastaminen tuo kuitenkin esiin jonkin verran mielipide-eroja (ks. Kuvioliite). Suurimmat näkemuserot löytyvät poliittisen suuntauksen mukaan. Vasemmistoliiton äänestäjistä vähemmistö (43 %) yhtyy väittämään, kun kokoomuksen kannattajista peräti 84 prosenttia on väittämän kanssa samaa mieltä. Teesin kannatus kasvaa sosioekonomisen statuksen ja iän noustessa, lukuun ottamatta yli 65-vuotiaita. Kuitenkin kaikkien väestöryhmien paitsi vasemmistoliiton kannattajien enemmistö yhtyy väittämään.

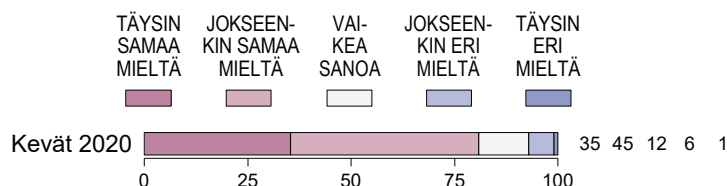
Talous romuttuu

Selitys suomalaisten taloushuolille löytyy kysyttäessä arvioita siitä, kuinka synkkänä he näkevät talouden tulevaisuuden. Enemmistö (56 %) on sitä mieltä, että koronakriisin vaikutukset tuhoavat Suomen talouden pitkiksi ajoiksi (Kuvio 1c). Eri mieltä on vain 17 prosenttia, ja epätietoisuus asiasta on melko laajaa (28 %).

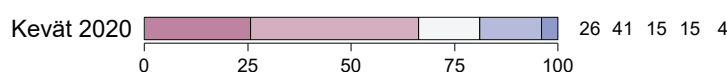
Kaikkein suurinta pessimismi on perussuomalaisten äänestäjien (67 % samaa mieltä), johtavassa asemassa olevien (66 %), peruskoulun varassa ole-

KUVIO 1. Suhtautuminen koronavirusepidemian talousvaikutuksiin

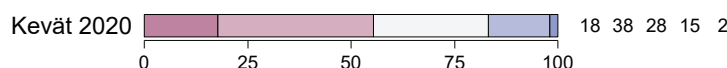
1a "Vaikka koronavirusepidemian hoito vaatii nyt poikkeustoimia, on tärkeää, ettei talouden anneta vaurioitua pysyvämmiin" (%)

1b "Nykytilanteessa Suomen talouden kriisiytymisen torjuminen on yhtä tärkeää kuin koronaviruksen leviämisen estäminen" (%)

1c "Koronakriisin vaikutukset tuhoavat Suomen talouden pitkiksi ajoiksi" (%)

TALOUSKASVUN MERKITYS KOROSTUU KRIISIN JÄLKEEN

Suomalaisten suhtautuminen talouskasvuun hyvinvoinnin moottorina on vaihdellut aikojen saatossa paljon. Asennoitumisen vaihtelu korreloi melko vahvasti suhdanteiden kanssa.

Suomalaisista reilu kolmasosa (35 %) on nyt sitä mieltä, että ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun (Kuvio 3). Toista mieltä on kuitenkin useampi (42 %). Suhtautumisessa on tapahtunut selvä muutos edelliseen mitauskertaan talvella 2019. Tuolloin samaa mieltä oli nykyistä pienempi joukko (28 %) ja puolet (50 %) torjui käsityksen kasvun ja hyvinvoinnin kohtalonyhteydestä.

Käännös on varsin odotettu. Korkeasuhdanteessa havaitaan tyypillisesti, että huolet esimerkiksi ympäristön tilasta korostuvat. Talouden merkitys ihmisten mielissä siirtyy taka-alalle, ja myös kriittisyys taloudellisten arvojen tavoittelua kohtaan vahvistuu.^a

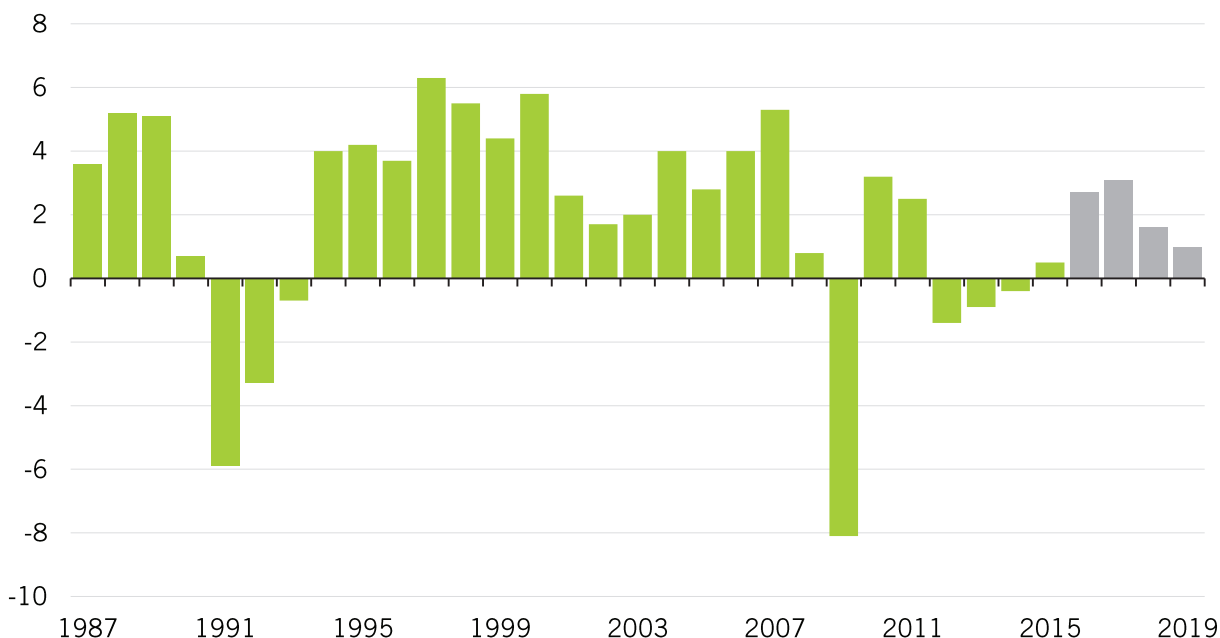
Asenteiden aikasarjasta havaitaan, että talouskasvua korostavat asenteet ovat voimakkaimmillaan vuosi tai pari taloussuhdanteen kielteiseen suuntaan tapahtuneen käänteen jälkeen. 1980-luvulla talouskasvun arvostus väheni tasaisesti vuoteen 1990 tultaessa.

Mielet kuitenkin muuttuivat, kun Suomen bruttokansantuote supistui 5,9 prosenttia vuonna 1991 ja jatkoi supistumistaan kahtena seuraavana vuonna (Kuvio 2).

Käsitys talouskasvun merkityksestä hyvinvoinnin lähteenä vahvistui rutkasti ja oli suurimmillaan vuonna 1994, jolloin yli puolet (55 %) suomalaisista yhtyi väittämään ja eri mieltä oli vain kolmannes (33 %).

Pitkän nousukauden aikana^b talouskasvun arvostus väheni ja oli pohjalukemissa talouden käännevuonna 2009. Tuolloin vain 27 prosenttia yhtyi väitteeseen, että hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun. Eri mieltä oli enemmistö (55 %). Bkt supistui 8,1 prosenttia vuonna 2009. Suurehko asennemuutos tuli jälleen näkyviin seuraavana vuonna kuten oli tapahtunut myös syvimmän lamavuoden 1991 jälkeen. Vuonna 2010 jälleen 39 prosenttia uskoi taloudellisen kasvun merkitykseen ja teesin torjui 41 prosenttia.

KUVIO 2. Suomen bkt:n volyymin vuosimuutos (%)

Vuodet 2016–2019 ennakkotieto.

Lähde: Kansantalouden tilinpito, Tilastokeskus.

^a Ks. Metelinen (2019a).

^b Vuonna 2001 Suomessa koettiin lyhytaikainen taantuma, kun talous supistui kahdella peräkkäisellä vuosineljänneksellä, mutta vuositasolla talous kuitenkin kasvoi. Ks. Tilastokeskus (2001).

Elpyminen oli tuolloin ensi alkuun nopeaa. Vuonna 2010 talous kasvoi 3,2 prosenttia ja sitä seuraavana vuonna 2,5 prosenttia. Sen jälkeen alkoi ajanjakso, jota voi kuvata Suomen menetetyksi vuosikymmeneksi. Talous supistui kolmena vuotena peräkkäin vuosina 2012–2014. Bruttokansantuote ylitti vuoden 2008 tason vasta vuonna 2018.^c

HUOLETTOMIEN HALLITUS JOUTUI KÄÄNNEKOHTAAN

Pitkittänyt taantuma näyttäisi selittävän myös 2010-luvun muutoksia suhtautumisessa talouskasvun merkitykseen. Vaikka vuoden 2010 jälkeen talouskasvun merkitys pieneni suomalaisten mielissä, se lähti jälleen vahvistumaan vuodesta 2013 eteenpäin ja oli suurimmillaan vuosina 2016–2017. Tuolloin vajaa puolet (48 %) suomalaisista piti taloudellista kasvua hyvinvoinnin jatkumisen perustana ja eri mieltä oli reilu kolmannes. Tuolloin kriisitietoisuus talouden heikosta tilasta oli suurimmillaan. Se näkyi myös esimerkiksi suomalaisten asennoitumisessa valtionvelkaan.^d

Mittaushistorian suurin käänne tapahtui vuoteen 2019 tultaessa. Tuolloin enää 28 prosenttia uskoi talouskasvun merkitykseen hyvinvoinnin lähteenä ja puolet (50 %) torjui teesin.

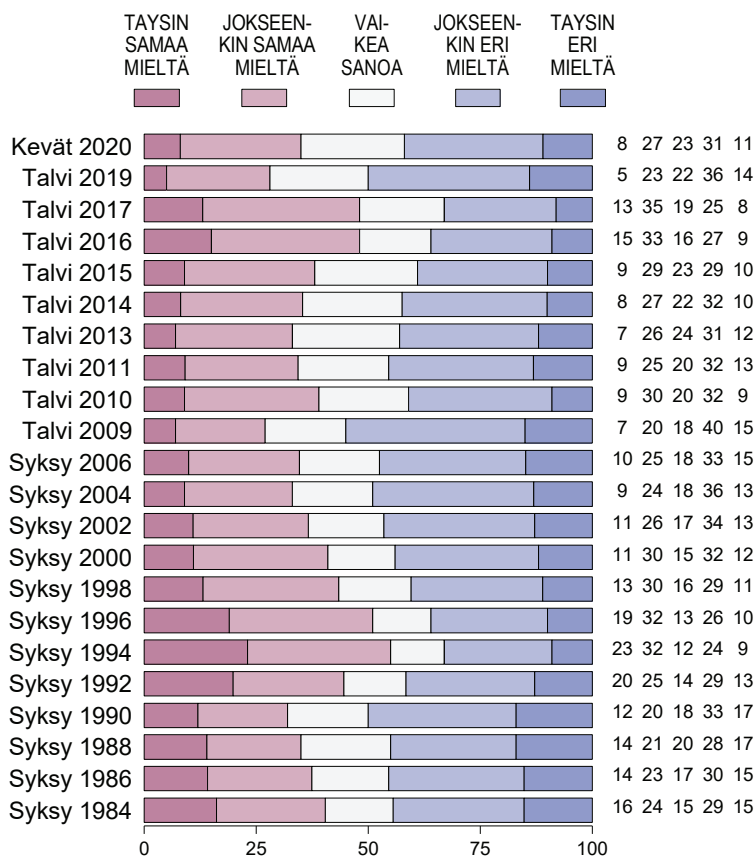
EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa havaittiin, että asennemuutos heijastui laajalti politiikkaa ja taloudenpitoa koskeviin odotuksiin.^e Vielä pari vuotta aiemmin havaittu kansalaisten kriisitietoisuus oli kaikonnut ja tilalle oli tullut nousukaudelle tyypillinen vaatimus etuisuuksien ja valtion menojen kasvattamisesta.

Tällä kertaa asenteet näyttäisivät kääntyneen kriisitietoisuuden suuntaan poikkeuksellisen nopeasti (ks. myös Kuvio 10). Aiemmin asennekäännöksi on tapahtunut vasta pahimman kriisivuoden jälkeen, mutta nyt se nähdään jo ennen kuin tiedämme, kuinka paljon talous lopulta supistuu koronakriisiin alkamisvuonna 2020.

Kysymystä koskeva väestöryhmittäinen erittely paljastaa voimakkaan poliittisen polarisaation (ks. Kuvioliite). Kokoomusäänestäjistä yli puolet (55 %) uskoo talouskasvuun hyvinvoinnin ensisijaisena lähteenä. Samaan näkemykseen kallistuvat vahvasti myös oppositiossa olevien Liike Nytin (52 %), keskustan (48 %) ja perussuomalaisten (47 %) äänestäjät. Oppositio puolueiden kannattajista poikkeuksen tekevät kristillisdemokraattien äänestäjät, joista vain neljä prosenttia on väittämän kanssa samaa mieltä ja 79 prosenttia torjuu sen.

Vasemmistopuolueiden ja vihreiden kannattajien suhtautuminen talouskasvuun on nuivaa. SDP:n kannattajista

KUVIO 3. Ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun (%)

^c Tilastokeskus (2018).

^d Haavisto (2019).

^e Ibid.

reilu neljännes (27 %) vannoo talouskasvun nimeen, mutta puolet (51 %) ei. Vasemmistoliiton ja Vihreiden äänestäjien parissa talouskasvun arvostus jää alhaiseksi (17 % ja 14 %), ja käsitys sen jatkumisen välttämättömyydestä torjutaan. Vasemmistoliiton kannattajista yli kaksi kolmasosaa (68 %) ja vihreiden kannattajista 70 prosenttia ei usko talouskasvuun hyvinvoinnin kivijalkana.

POLIITTINEN TILANNE MUUTTUU

Nyt nähdyllä asennemuutoksella voi olla merkitystä poliittisten odotusten suhteen. Vuoden 2019 Arvo- ja asennetutkimuksen perusteella julkisten menojen lisäyksiä painottivat eniten vasemmistopuolueiden ja vihreiden kannattajat, jotka sittemmin äänestivät puolueensa hallitusvastuuseen. Tämä oli myös hallituspohja, joka oli tuolloin kansalaisille eniten mieleen. Kansalaisten suosikki pääministeripuolueeksi oli SDP^f ja toiseksi eniten hallitukseen toivottiin vihreitä.

Hallituksen menolisäyksiä painottanut ohjelma viritettiin talouden ja työllisyyden kasvun varaan. EVA arvioi tuolloin, että hallitusohjelman antelias menolinja olisi todennäköisesti kasvun jatkuessakin tarkoittanut sopeutustarpeen kasvamista yli ajan.^g

Koronakriisi on muuttanut talouden tilanteen. Talouden supistuminen ja verotulojen tippuminen tarkoittavat, että hallituksen kaavailmien menolisäysten rahoittaminen tulee entistä vaivalloisemmaksi. Valtiovarainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa asiantuntija-arviossa Vesa Vihriälä, Bengt Holmström, Sixten Korkman ja Roope Uusitalo arvioivat, että kriisi johtaa talouden velkaantumiseen kestävämmälle uralle jo lähivuosina.^{h, i}

Hallituksen talouspolitiikan linja joutuu siis kovan paineen alle jo lähitulevaisuudessa. Koronakriisin alkaessa kansalaiset asettuivat hyvin voimakkaasti hallituksen tueksi. Kyse oli niin sanotusta lipun ympärille kokoontumisesta (rally 'round the flag -ilmiö), joka on havaittu eri maissa kriisiaikoina: kansalaiset tukevat istuvaa hallitusta kriisin ajan.^j

Odotukset tulevalta talouspolitiikan linjalta poikkeavat kuitenkin huomattavasti niistä, jotka luotiin hallitustai-paleen alussa. Kansalaisten tulevien politiikka-asenteiden kannalta on merkitystä, miten hyvin hallitus onnistuu sopeutumaan talouspolitiikan realiteettien muutokseen ja siirtymään menolisäysten linjasta sopeutuslinjaan.

^f Metelinen (2019b).

^g Ks. Kangasharju ym. (2019) ja Kullas ja Metelinen (2019).

^h Vihriälä ym. (2020).

ⁱ Ks. myös Kurronen (2020).

^j Haavisto (2020).

vien ja pienillä, alle 4 000 hengen paikkakunnilla asuvien (66 %) keskuudessa (ks. Kuvioliite). Keskimääräistä vähemmän synkkiä ovat hallituspuolueiden äänestäjien², akateemisesti koulutettujen sekä nuorten ja opiskelijoiden arviot.³ Näissä ryhmissä alle puolet vastaajista yhtyy teesiin.

Vaikka moni arvioi Suomen talouden tuhoutuvan koronakriisin seurauksena pitkiksi ajoiksi, kokonaiskuva on monisyisempi. Edessä arvioidaan olevan vaikeita aikoja, mutta pidemmällä aikavälillä suomalaiset ovat varsin optimistisia.

Kuva suomalaisten talouskehitystä koskevista odotuksista tarkentuu kysyttäessä, minkälaiseksi he arvioivat maamme tilan tulevaisuudessa eri ajankohtina (Kuvio 4).

Kyselyn toteutusajankohtana (26.3.–3.4.2020) vielä enemmistö (53 %) arvioi tilanteen vähintään melko hyväksi. Vähintään melko huonoksi tilanteen arvioi tosin jo koronakriisin alkuvaiheessa 43 prosenttia suomalaisista.

Pudotus on kuitenkin edessä. Synkimmäksi suomalaiset arvioivat talouden ja työllisyyden tilan vuoden päästä. Tilanteen uskoo olevan tuolloin hyvä kolme kymmenestä (29 %) ja 60 prosenttia arvioi talouden olevan kuralla.

Tämän jälkeen talouden ja työllisyyden odotetaan elpyvän. Puolet (51 %) uskoo maamme tilan olevan hyvä kahden vuoden päästä, kun kolmasosa (35 %) uskoo sen olevan edelleen huono. Pidemmällä viiden vuoden aikavälillä kuitenkin selvä enemmistö uskoo talouden ja työllisyyden elpymiseen. Kaksi kolmesta (68 %) arvioi talouden tilan olevan tuolloin hyvä, ja enää 14 prosenttia uskoo sen olevan edelleen huono.

Talouden ja työllisyyden kehitystä koskevat odotukset ovat likimain samanlaiset kaikissa väestöryhmissä (kaikki väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät

EVAn Arvopankista osoitteesta www.eva.fi/arvopankki). Lyhyellä aikavälillä arviot kallistuvat pessimismiin ja pitkällä aikavälillä optimismiin. Hallituspuolueiden äänestäjien keskuudessa (pois lukien keskustan kannattajat) lyhyen aikavälin arviot ovat hieman toiveikkaampia, mutta kallistuvat silti pessimismiin. Pidemmällä aikavälillä joukosta erotuvat perussuomalaisten kannattajat muita pessimistisempinä. Viiden vuoden katsannossa heistäkin enemmistö uskoo talouden jo elpyneen.

Finanssikriisin kokemukset muistissa

Vesa Vihriälä, Bengt Holmström, Sixten Korkman ja Roope Uusitalo arvioivat valtiovarainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön tilaamassa asiantuntija-arviossa *Talouspolitiikan strategia koronakriisissä* Suomen talouden ajautuvan syvään taantumaan koronakriisin myötä. ”On syytä varautua vuoden 2008 finanssikriisin jälkeistä aikaa muistuttavaan kehitykseen”, raportissa todetaan.⁴ Kansalaiset ovat samaa mieltä.

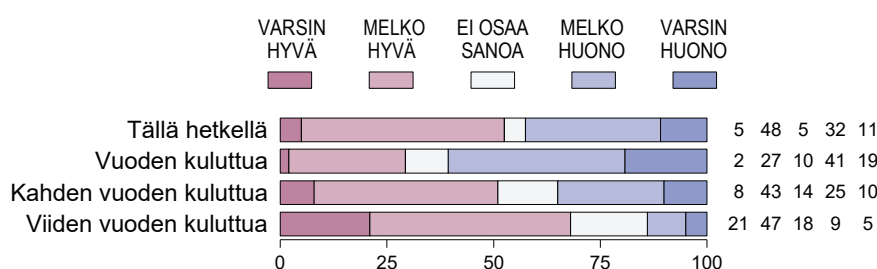
Suomalaisten odotukset talouden kehityksestä noudattavatkin hyvin tarkasti niitä odotuksia, joita kansalaisilla oli talouden sukeltaessa vuoden 2009 alussa (Kuvio 5).⁵ Tuolloin kansalaiset arvioivat senhetkisen talouden tilan hivenen paremmaksi kuin nyt. Vuoden 2009 alussa tuotanto supistui rajusti ja kansalaiset osasivat myös odottaa talouden nopeaa syöksymistä, kun käänne oli tapahtunut jo vuoden 2008 lopussa.⁶

Tällä kertaa talouden käänne on ollut suoraan nähtävissä: hallituksen rajoitustoimien seurauksena erityisesti palvelut ovat joutuneet sulkemaan ovensa ja monet yritykset ovat turvautuneet lomautuksiin. Tietoisuus talouden käänneestä on yhtä laajaa nyt kuin se oli 11 vuotta sitten.

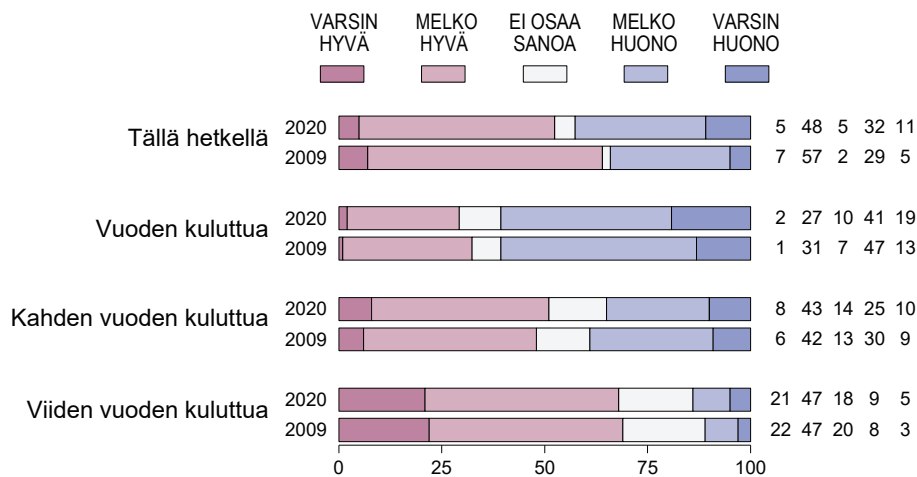
Talous- ja työllisyystilanne ja sen kehitys arvioidaan pitkälti samalla tavalla kuin vuonna 2009.

Pitkällä tähtäimellä suomalaiset ovat optimistisia.

KUVIO 4. Suomen talouden ja työllisyyden tulevasta kehityksestä on esitetty julkisuudessa hyvin erilaisia arvioita ja ennusteita. Millaiseksi arviot maamme tilan seuraavina ajankohtina? (%)

KUVIO 5. Maamme talouden ja työllisyyden tila ja tuleva kehitys: arviot talvella 2009 ja keväällä 2020 (%)

Vuoden päästä talous on varsin heikko, toipuminen alkaa kahden vuoden kuluttua ja viiden vuoden päästä talouden tilanteen pitäisi selvän enemmistön mielestä olla jo hyvä.

Kansalaisten arviot koronataantumien kestosta ovat pitkälti yhdenmukaiset finanssikriisissä annettujen arvioiden kanssa. Siksi on kiinnostavaa katsoa, kuinka hyvin arviot osuivat kohdilleen edellisellä kerralla. Reilut kymmenen vuotta sitten toipuminen oli aluksi nopeampaa kuin kansalaiset olivat odottaneet. Vuonna 2010 talous elpyi jo 3,2 prosenttia vuosivauhdilla, mutta kääntyi uudelleen laskuun vuonna 2012 (ks. laatikko *Talouksen merkitys korostuu kriisin jälkeen* edellä).

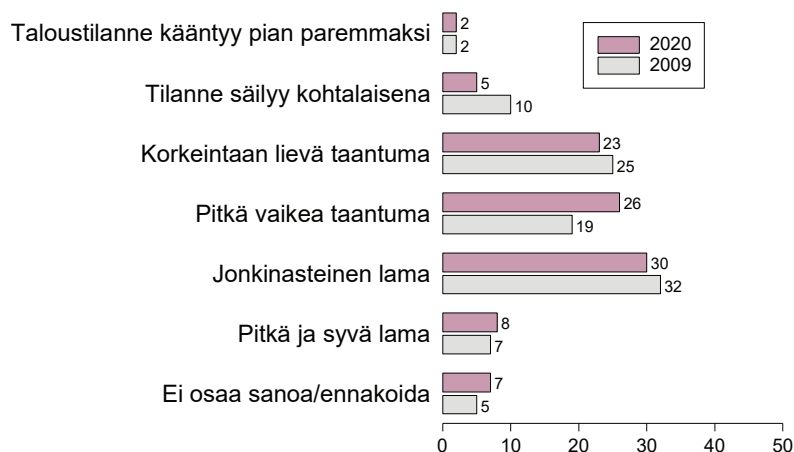
1990-luvun alun laman ja 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen lopun finanssikriisi ovat saattaneet vaikuttaa kansalaisten käsityksiin siitä, milloin käsillä on vaikutuksiltaan vähäinen taan-

tuma ja milloin suuren työttömyyden ja tulojen supistumisen aiheuttava lama. Talous on vakiintuneen määritelmän mukaan taantumassa silloin, kun talous supistuu kaksi vuosineljännestä peräkkäin. Lamalle ei ole yhtä tarkkaa määritelmää, vaan lamasta puhutaan, kun työttömyyden kasvu ja talouden supistuminen ovat poikkeuksellisen voimakkaita tai pitkäkestoisia.⁷

Sekä 1990-luvun alun lama että finanssikriisi jättivät syvät jäljet. Lama yllätti suomalaiset totaalisuudellaan, finanssikriisin jälkeinen taantuma pituudellaan. Ehkä siksi tälläkin kertaa kansalaisten arviot tulevasta kallistuvat lievää taantumaa vakavamman laman tai ainakin pitkän ja vaikean taantumien puolelle (Kuvio 6).

Vain kaksi prosenttia arvioi taloustilanteen kääntyvän pian paremmaksi. Ainoastaan viisi prosenttia uskoo tilanteen säilyvän kohtalaisena.

KUVIO 6. Miten luonnehtisi pelkistetysti sitä, mikä lähiaikoina uskoaksesi on edessämme? (%)

Vajaa neljäsosa (23 %) uskoo korkeintaan lievään taantumaa. Pitkään ja vaikeaan taantumaa uskoo reilu neljäsosa (26 %). Jonkinasteista lamaa odottaa kolme kymmenestä (30 %). Pitkää ja syvää lamaa odottaa kuitenkin vain kahdeksan prosenttia suomalaisista.

Arvot uusiksi

Tulevalla talouden taantumalla arvioidaan olevan muitakin kuin suoraan talouteen liittyviä vaikutuksia, ja ne saattavat osaltaan selittää keskipitkän aikavälin optimismia.

Osana Arvo- ja asennetutkimusta selvitettiin suomalaisten käsityksiä koronavirusepidemian vaikutuksista yhteiskuntaan, talouteen ja maan henkiseen ilmapiiriin lähivuosien aikana (Kuvio 7). Vastaajilta kysyttiin 19 yhteiskunnallisen kehityskulun kohdalla, arvioivatko he niiden pikemmin vahvistuvan, kasvavan tai nopeutuvan vai heikkenevän, vähenevän tai hidastuvan.

Molemmassa päässä skaalaa erottuvat korona-kriisin taloudelliset vaikutukset. Neljä viidestä (79 %) arvioi talouskasvun heikkenevän ja sen vahvistumiseen uskoo vain kuusi prosenttia. Työllisyy-

den heikkenemiseen uskoo kolme neljästä (73 %) ja sen vahvistumiseen kymmenesosa (10 %).

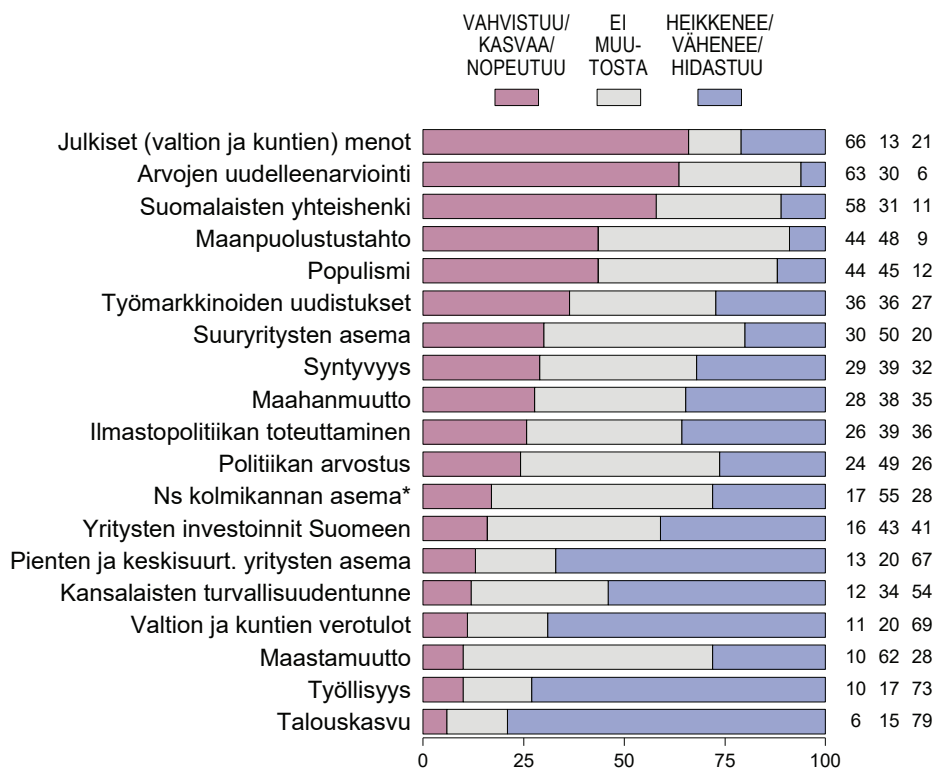
Vastaavasti julkisten (valtion ja kuntien) menojen odotetaan kasvavan. Näin arvioi kaksi kolmesta (66 %) ja toisella kannalla on viidesosa (21 %). Tämä on linjassa sen kanssa, että lomautusten ja työttömyyden kasvun seurauksena julkiset menot lisääntyvät, minkä lisäksi hallitus on päättänyt mittavista yritysten tukitoimista ja kaavaillee finanssipoliittista elvytystä. Luonnollinen seuraus työllisyyden ja talouden heikentymisestä on myös valtion ja kuntien verotulojen pieneneminen. 69 prosenttia arvioi, että näin tapahtuu ja vain 11 prosenttia on toisella kannalla.

Epävarmempaa sen sijaan on, minkälaisia vaikutuksia korona-kriisillä on asenteisiin politiikkaa kohtaan. Populismin vahvistumiseen uskoo 44 prosenttia ja 12 prosenttia uskoo sen heikkenevän. 45 prosenttia arvioi populismin pysyvän ennallaan.

Työmarkkinoiden uudistusten toteutumiseen uskoo 36 prosenttia, mutta yhtä moni arvioi, ettei työmarkkinoiden suhteen tapahdu muutosta. 27

Hallituspuolueiden kannattajissa on uskoa uudistuksiin.

KUVIO 7. Miten arvioi koronavirusepidemian vaikuttavan yhteiskuntaan, talouteen ja maan henkiseen ilmapiiriin lähivuosien aikana (%)

* Palkansaajien ja elinkeinoelämän etujärjestöt ja valtio.

prosenttia epäilee uudistusten hidastuvan. Väestöryhmien arviot eri kehityskulujen vahvistumisesta tai heikkenemisestä ovat pitkälti samankaltaisia.

Vaikka yleisarvio työmarkkinoiden uudistumisesta on skeptinen, huomio kiinnittyy kolmen suurimman hallituspuolueen kannattajiin. He ennakoivat keskimääräistä laajemmin työmarkkinoiden uudistusten nopeutuvan ja ovat myös tästä keskenään samaa mieltä.

Vahvinta usko työmarkkinoiden uudistusten toteutumiseen on kristillisdemokraattien (52 %), keskustan (47 %), vihreiden (46 %) ja SDP:n (45 %) kannattajien keskuudessa. Sen sijaan heikkoa usko on perussuomalaisten (26 %), RKP:n (26 %), Liike Nytin (29 %), vasemmistoliiton (31 %) ja kokoomuksen (37 %) äänestäjien keskuudessa (kaikki väestöryhmittäiset erottelut löytyvät arvopankista www.eva.fi/arvopankki).⁸

Samaan aikaan suomalaisille työmarkkinoille leimallisen niin sanotun kolmikannan eli valtion ja työmarkkinaosapuolten yhteistyön vahvistu-

miseen uskoo vain 17 prosenttia. Valtaosa (55 %) arvioi kolmikannan aseman pysyvän ennallaan ja 28 prosenttia arvioi sen heikkenevän.

Talouden korostuessa muille tärkeille aiheille jää vähemmän huomiota. Vain neljäsosa enää arvioi ilmastopolitiikan toteuttamisen vahvistuvan (26 %). 39 prosenttia arvioi sen pysyvän ennallaan ja 36 prosenttia arvioi sen heikkenevän. Poliittikan arvostuksen kehityksestä ollaan epävarmoja. Lähes yhtä moni arvioi sen vahvistuvan (24 %) kuin heikkenevän (26 %). Puolet (49 %) arvioi sen pysyvän ennallaan.⁹

Epävarmaa kansalaisten mielissä näyttäisi olevan myös se, miten maahanmuutto ja maastamuutto kehittyvät koronakriisin jälkeen. 28 prosenttia arvioi maahanmuuton kasvavan ja hieman isompi osuus (35 %) arvioi sen vähenevän. 38 prosenttia arvioi, ettei sen suhteen tapahdu muutosta. Maastamuuton lisääntymiseen ei usko kuin kymmenesosa (10 %) ja 28 prosenttia arvioi sen heikkenevän. Valtaosa (62 %) arvioi sen säilyvän ennallaan.

Mikä on yritysten vastuu?

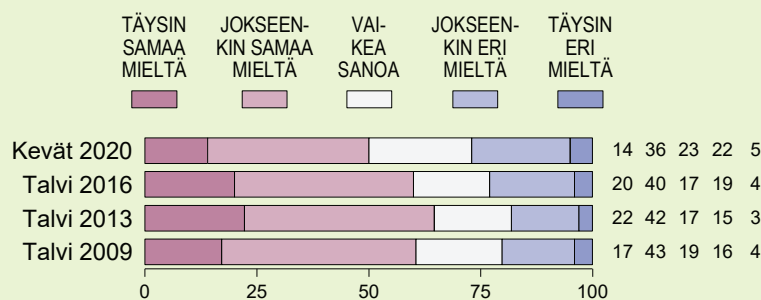
Finanssikriisin alla talvella 2009 EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa kysyttiin ensimmäistä kertaa, onko yrityksillä suomalaisten mielestä velvollisuus pitää työntekijänsä huonompinakin aikoina. Tuolloin selvä enemmistö vastasi tähän ”kyllä” ja kannat pysyivät pitkälti muuttumattomina läpi 2010-luvun (Kuvio 8).

Koronakriisissä suhtautumisessa nähdään selvä muutos. Nyt puolet (50 %) arvioi, että yrityksillä on vastuu ylläpitää työllisyyttä myös kriisissä, ja reilu neljäsosa (27 %) torjuu teesin. Vielä neljä vuotta sitten 60 prosenttia oli väitteen kanssa samaa mieltä ja vuonna 2013 lähes kaksi kolmesta (64 %).

Asennemuutosta selittänevät rajoitustoimet, jotka asettivat yritykset koronakriisissä poikkeuksellisen hankalaan asemaan. Yritystoiminnan äkkipysähdys erityisesti palvelualoilla näkyi konkreettisesti kaikille suomalaisille. Myös yksimielisyys tarpeesta tukea yrityksiä on yhdistänyt poliittista kenttää laidasta laitaan.

Asenteissa näkyy kuitenkin suuria eroja poliittisen suuntauksen mukaan (ks. Kuvioliite).^a Kokoomuksen kannattajista vain 29 prosenttia ja keskustan kannattajista 36 prosenttia korostaa yritysten vastuuta asiassa. SDP:n ja vasemmistoliiton kannattajista 65 prosenttia ja vihreiden kannattajista 57 prosenttia katsoo, että yrityksillä on velvollisuus pitää työntekijänsä kriisissäkin. Vähiten väitteen kanssa ovat samaa mieltä yrittäjät (27 %).

KUVIO 8. Yrityksillä on velvollisuus pitää työntekijänsä huonompinakin aikoina (%)

^a Myös koulutustaso vaikuttaa asenteisiin. Akateemisista vain 43 prosenttia on väitteen kanssa samaa mieltä ja peruskoulun varassa olevista 52 prosenttia yhtyy väittämään.

Myös arvioihin yritysten aseman kehittymisestä liittyy paljon epävarmuutta. Kolme kymmenestä (30 %) arvioi suuryritysten aseman vahvistuvan, viidesosa (20 %) heikkenevän. Puolet (50 %) arvioi, ettei niiden aseman suhteen tapahdu muutosta.

Pienten ja keskisuurten yritysten aseman kehityksen kansalaiset arvioivat kuitenkin paljon synkemmin. Kaksi kolmesta (67 %) arvioi pk-sektorin yritysten aseman heikkenevän ja vain 13 prosenttia uskoo niiden aseman vahvistumiseen. Myös yritysten Suomeen kohdistuvien investointien arvioidaan pikemmin heikkenevän (41 %) kuin vahvistuvan (16 %). 43 prosenttia arvioi, etteivät ne muutu.

Ottaen huomioon, että yhteiskunnan kehitykseen liittyy suurta epävarmuutta, on luonnollista, että suomalaiset myös pelkäävät kansalaisten turvallisuudentunteen heikkenevän. Yli puolet (54 %) uskoo turvallisuudentunteen heikkenemiseen ja vain 12 prosenttia sen vahvistumiseen. Kolmasosa (34 %) arvioi, ettei asiassa tapahdu muutosta.

Mielenkiintoista on myös se, että vuosikaudet hidastuneen syntyvyyskehityksen¹⁰ jälkeen lähes yhtä moni (29 %) arvioi syntyvyyden vahvistuvan kuin sen heikkenevän (32 %) edelleen. 39 prosenttia arvioi sen tason pysyvän entisellään.

Kaikki arviot kehityskuluista eivät kuitenkaan ole yksinomaan synkkiä. Vaikeiden aikojen keskellä ihmisillä vaikuttaisi olevan halua luottaa toisiinsa ja kansakuntaan kokonaisuutena.

Talvisodan henki

Erityisen mielenkiintoista on se, miten kansalaiset arvioivat yhteiskunnan henkisen ilmapiirin muutoksen. 63 prosenttia suomalaisista arvioi, että koronakriisin seurauksena arvojen uudelleenarviointi vahvistuu. Päinvastaiseen kehityskulkuun uskoo vain kuusi prosenttia.

Mitä tämä oikein tarkoittaa? Osviittaa saattaa antaa se, että vahvistuvien tekijöiden listalla heti seuraavaksi eniten arvioidaan kasvavan suo-

malaisten yhteishengen. Näin uskoo 58 prosenttia suomalaisista ja 11 prosenttia uskoo päinvastaiseen kehityskulkuun. Samasta yhteiseen hiileen puhaltamisen ilmiöstä kielii myös se, että 44 prosenttia uskoo maanpuolustustahdon kasvavan.

Koronakriisi on saanut aikaan suomalaisten arvoissa ja asenteissa poikkeuksellisia muutoksia, joita ei vastaavassa kokoluokassa ole havaittu koko Arvo- ja asennetutkimusten 36-vuotisen historian aikana. Kriisin myötä suomalaisten luottamus poliitikkoihin ja virkamiehiin kasvoi selvästi.¹¹

Sen lisäksi suomalaiset vaikuttavat uskovan myös kansalaisten keskinäisen luottamuksen kasvuun. Kansalaiset siis arvioivat, että kriisi yhdistää. Kyse on eräänlaisesta talvisodan hengen toisinnosta. Vaikeiden aikojen keskellä ihmiset tukeutuvat toisiinsa. Tämä saattaa selittää myös optimismia koronaviruksesta selviämisen suhteen.

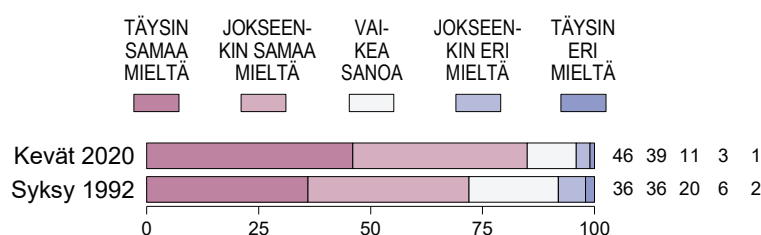
Suomalaisista 85 prosenttia on sitä mieltä, että koska Suomi on selvinnyt ongelmistaan aina ennenkin, se selviää nytkin (Kuvio 9). Toista mieltä on neljä prosenttia. Sama henki yhdisti suomalaisia myös 1990-luvun alun laman keskellä. Tuolloin väittämään yhtyi 72 prosenttia kansalaisista. Tällä kertaa yhteishenki on siis vielä selkeämpi. Yhteishenki on hyvin vahvaa kaikissa väestöryhmissä (ks. Kuvioliite).

Suomalaisten taistelutahto taloudellisen kriisin selättämiseksi näkyy myös periaatteellisessa valmiudessa tinkiä omasta elintasosta yhteiseksi hyväksi. Suomalaisista 59 prosenttia ilmaisee olevansa valmiita tinkimään omista eduistaan ja elintasostaan tilanteen yli pääsemiseksi, jos Suomen talous ajautuu vaikeuksiin koronavirusepidemian vuoksi (Kuvio 10). Vajaa viidennes (18 %) ei ole valmiita tinkimään eduistaan ja elintasostaan yhteiseksi hyväksi.

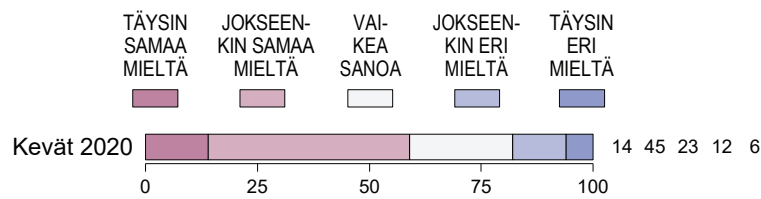
Periaatteellinen valmius uhrata omaa hyvinvointia yhteisen hyvän eteen vaihtelee erityisesti

Vaikeiden aikojen keskellä ihmiset luottavat toisiinsa.

KUVIO 9. Koska Suomi on selvinnyt ongelmistaan aina ennenkin, se selviää nytkin (%)

KUVIO 10. Jos Suomen talous ajautuu vaikeuksiin koronavirusepidemian vuoksi, olen valmis tinkimään omista eduistani ja elintasostani tilanteen yli pääsemiseksi (%)

työelämään liittyvien muuttujien ja puoluekannatuksen mukaan. Sosioekonomisista ryhmistä suurinta valmius joustoon on yrittäjillä, joista 72 prosenttia ilmaisee tinkimisvalmiutta. Lähes yhtä suurta valmius on johtavassa asemassa olevilla (69 %) ja ylemmillä toimihenkilöillä (68 %). Työttömillä (53 %), työntekijöillä (50 %) ja eläkeläisillä (48 %) valmius tinkimiseen on pienempää. Osin valmiutta selittänee tulotaso: se, kuinka paljon käytännössä katsoen ylipäänsä on varaa pienentää kulutusmenoja.

Tästä kielii myös se, että tinkimisvalmius kasvaa koulutuksen myötä. Korkeintaan ammattikoulun käyneiden parissa talkoisiin osallistuisi noin joka toinen tai harvempi. Opisto- tai ammattikorkea-

koulutetuista mukaan lähtisi selvästi useampi ja akateemisesti koulutetuista jo 69 prosenttia. Duunari- ja toimihenkilöväestönsien mielipide-ero on suurehko. SAK:n jäsenistä 48 prosenttia ilmaisee valmiutta tinkimiseen, STTK:n jäsenistä 64 prosenttia ja Akavan jäsenistä 70 prosenttia.

Eri puolueiden kannattajista vähiten tinkimisvalmiutta on perussuomalaisten kannattajilla (42 %) ja eniten RKP:n kannattajilla (87 %). Suurta tinkimisvalmius on myös vihreiden (78 %) ja keskustan kannattajilla (73 %).

Pienistä asenne-eroista huolimatta taistelutahdosta koronavirukseen talousvaikutusten selättämiseksi vallitsee laaja yksimielisyys.

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 060 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 26.3.–3.4.2020. Vastaajat edustavat koko maan 18–70-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgrafiikan. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984. Tuloksiin voi tutustua osoitteessa www.eva.fi/arvopankki.

ETÄTYÖSSÄ OLEVAT KOKEVAT OLONSA TURVATTOMAMMIKSI

Suhtautuminen koronavirusepidemiaan eroaa kriisin aikana etätöissä olleiden ja normaalisti työpaikalla työskennelleiden välillä. Havaittuja suhtautumiseroja saattaa selittää osin myös vastaajien sosioekonominen asema.

E VAn Arvo- ja asennetutkimuksen yhteydessä selvitettiin suomalaisten työskentelytapoja koronakriisin aikana (Kuvio 11).

Neljä kymmenestä (40 %) työssä käyvästä suomalaisesta kertoo käyvänsä työpaikallaan töissä tavalliseen tapaan. Viidesosa (19 %) ilmoittaa tekevänsä työtä, jossa etätyö ei ole mahdollista. Kolmasosa (33 %) on ollut koko ajan etätöissä. Osan aikaa etätöissä on ollut 16 prosenttia.

Viisi prosenttia tekee vajaan työaika, koska töitä on vähemmän tarjolla. Hieman useampi (6 %) tekee ylitöitä, koska töitä on paljon. Kahdeksan prosenttia ei työskentele, koska on lomautettu tai työpaikka on suljettu.

Koronakriisissä on tapahtunut suuri jako töissä tavalliseen tapaan käyviin ja etätöläisiin (koko ajan tai osan ajasta), jota selittävät pitkälti erot koulutuksessa ja sosioekonomisessa asemassa (Kuvio 12).

Yliopistokoulutetuista etätöissä on peräti kolme neljästä (73 %) ja ammattikorkeakoulun käyneistäkin yli puolet (54 %). Vastaavasti peruskoulun varassa työelämässä olevista 63 prosenttia ja ammattikoulun käyneistä 64 prosenttia on käynyt töissä tavalliseen tapaan. Sama jakauma näkyy ammattiliittojäsenyyden mukaisessa jaottelussa. SAK:n liitojen jäsenistä 70 prosenttia on käynyt töissä tavanomaisesti ja vain 15 prosenttia on tehnyt etätöitä. STTK-laisista suurempi osa on ollut etätöissä (51 %) kuin tavallisesti työpaikalla (43 %). Aka-valaiset taas ovat olleet pääsääntöisesti etätöissä (70 %) ja vain neljäsosa (25 %) työpaikalla tavalliseen tapaan.

Eri väestöryhmiä eniten etätöissä olleita löytyy ylemmistä toimihenkilöistä (76 %). Alemmista toimihenkilöistä (56 %) ja johtavassa asemassa olevista (54 %) yli puolet on tehnyt etätöitä. Yrittäjistä 41 prosenttia on tehnyt etätöitä ja 29 prosenttia on käynyt työpaikalla tavalliseen tapaan. Työntekijöistä kaksi kolmesta (67 %) on ollut sorvin ääressä tavalliseen tapaan.

ALLE PUOLET KOKEE PELKOJA

Suhtautuminen koko kriisin juurisyhyyn – koronavirukseen – vaihtelee sen mukaan, miten on kriisin aikana työskennellyt. Kaikista suomalaisista hieman alle puolet (45 %) ilmoittaa koronaviruksen ja sen leviämisen ahdistavan ja pelottavan itseä (Kuvio 13). Toista mieltä on 41 prosenttia.

Vaikka etätyössä olevat ovat paremmin suojassa virukselta, kuitenkin heistä selvästi useampi (49 %) kuin kriisin aikana normaalisti työpaikalla käyneistä (38 %) kokee koronaviruksen ja sen leviämisen ahdistavaksi ja pelottavaksi. Noin kymmenen prosenttiyksikön eroa voi pitää suurena, koska kyse on suurista väestöryhmistä. Työssäkäynti ja sen aiheuttama mahdollinen altistumisen uhka ei selitä eroa pelkokertoimessa. Työelämässä ja sen ulkopuolella olevat suhtautuvat virukseen keskimäärin aivan samalla tavalla.

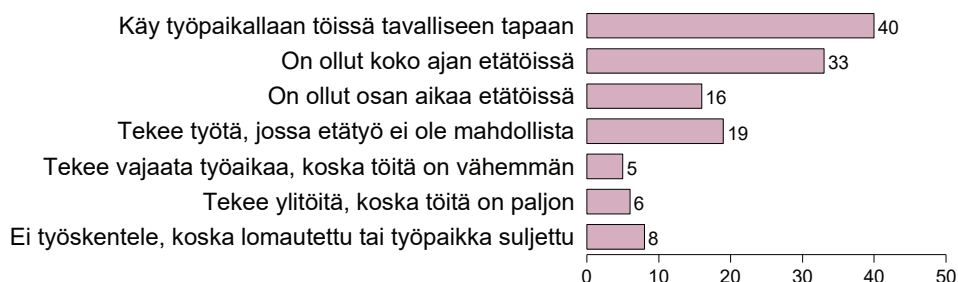
Suurin yksittäinen ero asenteissa havaitaan sukupuolten välillä. Naisista 58 prosenttia kokee viruksen ja sen leviämisen ahdistavaksi ja pelottavaksi, kolmannes (32 %) ei. Miehistä 31 prosenttia ilmoittaa pelkäävänsä virusta, mutta enemmistö (51 %) torjuu teesin.

Ero suhtautumisessa näkyy jossain määrin myös sosioekonomisen statuksen mukaan. Suurinta pelko on alemmilla toimihenkilöillä (48 %), jotka työskentelevät vähemmän etätöissä kuin ylemmät toimihenkilöt, joista 42 prosenttia kokee viruksen ja sen leviämisen ahdistavaksi ja pelottavaksi. Yrittäjillä pelko ja ahdistus on vähäisintä (31 %).

Osa väestöstä (38 %) kokee, että koronaviruksesta on lietsottu turhaa paniikkia, sillä vaikka se on vakava taudinaiheuttaja, ovat taudit ja sairaudet luonnollinen osa elämää (Kuvio 14). Toisella kannalla on kuitenkin lähes joka toinen (47 %).

Tavalliseen tapaan töissä työpaikalla käyneiden suhtautuminen on tämänkin kysymyksen kohdalla huolet-

KUVIO 11. Miten on työskennellyt viime viikkojen poikkeusolojen aikana (monivalintakysymys, työelämässä olevista, %)

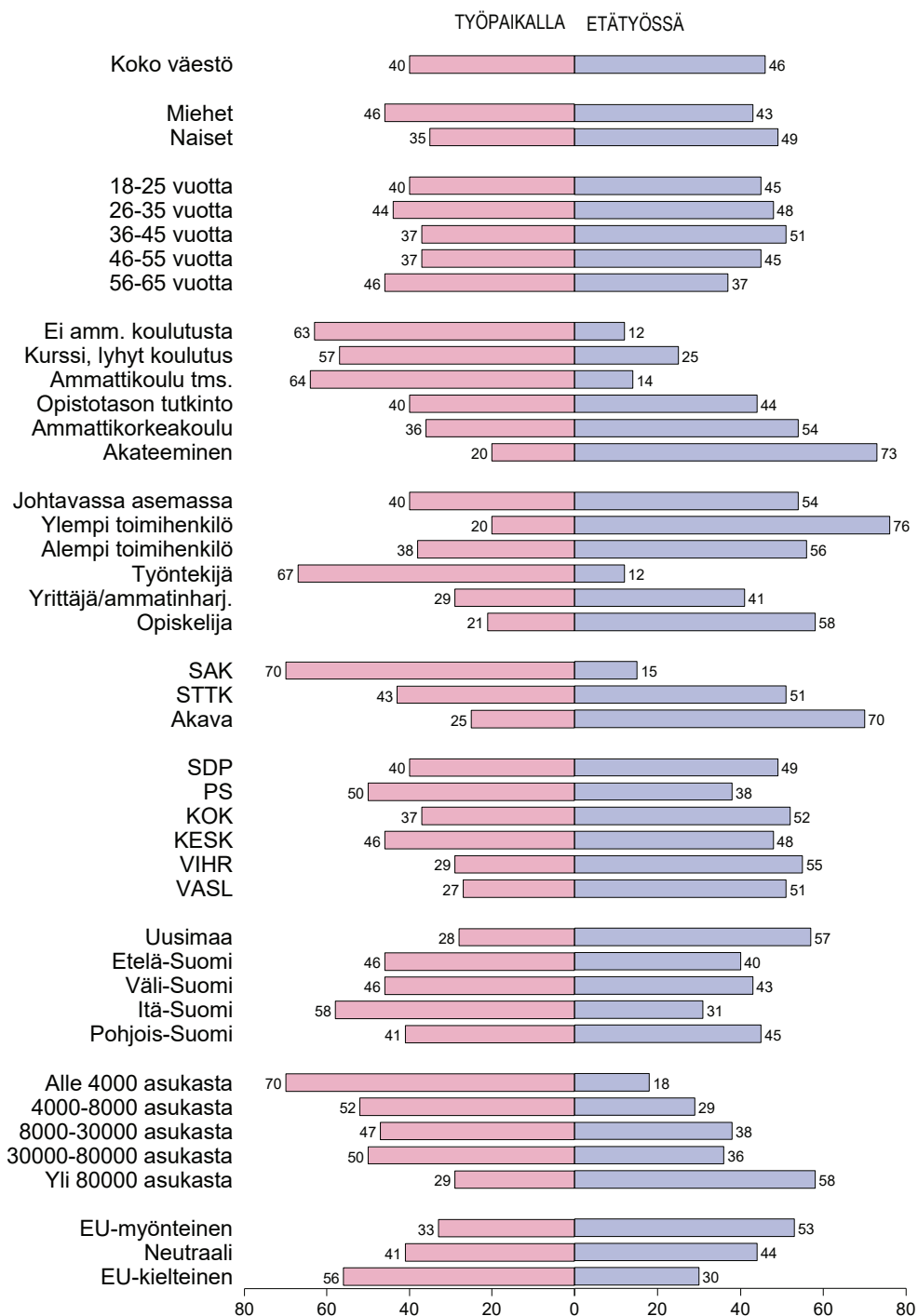
tomampaa kuin etätöissä olevilla. 44 prosenttia työpaikalla normaalisti työskennelleistä katsoo, että viruksesta on pani-koitu ja hätäännytty liikaa. Etätöissä olevista näin ajattelee vain kolmasosa (33 %) ja enemmistö (56 %) korostaa varo-vaisuutta. Suhtautumiserot työpaikalla normaaliin tapaan käyneisiin (37 %) kasvaa suureksi. Tämänkin kysymyksen kohdalla työelämässä ja sen ulkopuolella olevat ajattelevat asiasta pitkälti samalla tavalla.

Erityisesti koulutus selittää suhtautumiseroja. Käsitys siitä, että viruksesta on lietsottu turhaa paniikkia, vähenee

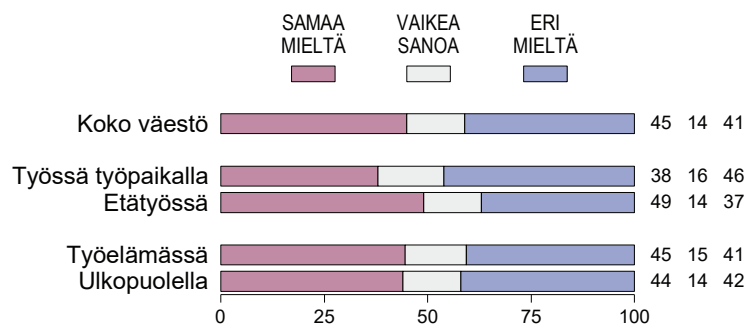
lähes suoraviivaisesti koulutustason kasvaessa. Peruskou-lun varassa olevista noin joka toinen (48 %) on väitteen kanssa samaa mieltä. Akateemisesti koulutetuista 29 prosenttia yhtyy teesiin, mutta enemmistö (57 %) torjuu sen.

Eroja havaitaan myös poliittisen suuntautumisen mukaan. Perussuomalaisten kannattajista 48 prosenttia ja kokoo-muksen kannattajista 42 prosenttia katsoo, että viruksesta on lietsottu turhaa paniikkia. Muiden puolueiden äänestä-järyhmissä enemmistö torjuu väitteen.

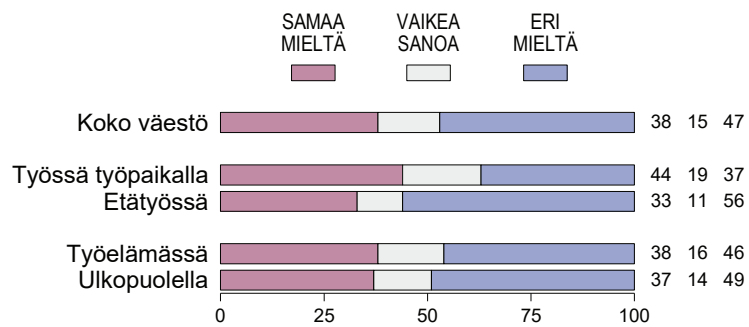
KUVIO 12. Miten on työskennellyt poikkeusolojen aikana: työssä työpaikalla vs. etätöissä (monivalintakysymys, työelämässä olevista, %)

KUVIO 13. Koronavirus ja sen leviäminen Suomessa ahdistaa ja pelottaa minua (%)

KUVIO 14. Koronaviruksesta on mielestäni lietsottu turhaa paniikkia, sillä vaikka se on vakava taudinaiheuttaja, ovat taudit ja sairaudet luonnollinen osa elämää (%)

VIITTEET

- 1 Haavisto (2020a).
- 2 Keskustan kannattajat ovat poikkeus. Heistä 58 prosenttia on väitteen kanssa samaa mieltä.
- 3 Myös Itä-Suomessa asuvista alle puolet (43 %) on väitteen kanssa samaa mieltä. Alueellisen väestöryhmittäisen erittelyn vastausjakaumaan pitää suhtautua kuitenkin varauksella, sillä otoskoot jäävät väestöltään pienimmillä alueilla pieniksi.
- 4 Ks. Vihriälä ym. (2020).
- 5 Haavisto ja Kiljunen (2009).
- 6 Ks. Tilastokeskus (2009).
- 7 Tilastokeskus (2008).
- 8 Ilmastopolitiikan toteuttaminen jakaa jonkin verran mielipiteitä puoluekannan mukaan. Vihreiden, keskustan ja RKP:n kannattajat uskovat vahvemmin ilmastopolitiikan vahvistumiseen kuin perussuomalaisten ja kokoomuksen äänestäjät.
- 9 Tiedämme kuitenkin Arvo- ja asennetutkimuksen muiden kysymysten perusteella, että politiikan arvostus on selvästi vahvistunut. Kyse on erilaisesta lähestymistavasta. Tässä vastaajia pyydettiin arvioimaan yleisesti asenteiden kehitystä eli sitä, miten he arvioivat muiden asenteiden muuttuvan. Kun ihmisiltä kysytään, miten he itse suhtautuvat, politiikan arvostus näyttäisi vahvistuneen selvästi. Ks. Haavisto (2020b).
- 10 Tilastokeskus (2020).
- 11 Haavisto (2020b).

LÄHTEET

- Haavisto, I. (2019). Huolettomien hallitus, Äänestäjät avasivat julkisen talouden rahahanat, mutta eivät ole valmiita veronkirstyksiin, EVA Analyysi No 70.
- Haavisto, I. (2020a). Suomalaiset pelkäävät koronan vaikutuksia muihin, mutta eivät ole kovin huolissaan itsestään, <https://www.eva.fi/blog/2020/04/16/suomalaiset-pelkaavat-koronan-vaikutuksia-muihin-mutta-eivat-ole-kovin-huolissaan-itsestaan/>.
- Haavisto, I. (2020b). Poliitiikan poikkeustila, Koronakriisi yhdisti suomalaiset, EVA Analyysi No 81.
- Haavisto, I. ja Kiljunen, P. (2009). Kapitalismi kansan käräjillä, EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2009.
- Kangasharju, A., Kullas, E., Haavisto, I., Larros, H. ja Metelinen, S. (2019). Keinot kateissa, Hallituksen yhtälö ei ratkea ilman uutta kilpailukyky sopimusta, EVA Analyysi No 71.
- Kullas, E. ja Metelinen, S. (2019). Jakopolitiikan paluu, Hallituksen menoautomaatti paisuttaa julkista sektoria, EVA Arvio No 17.
- Kurronen, S. (2020). Tuomitut maksamaan, Näin koronalaskua jaetaan reilusti sukupolvien väliillä, EVA Arvio No 22.
- Metelinen, S. (2019a). Elämänmuutoksen empijät, Suomalainen on valmis ilmastotoimiin, kunhan naapurikin on, EVA Analyysi No 73.
- Metelinen, S. (2019b). Sittenkin blokkivaalit, suomalaisten hallitustoi-
veet jakaantuvat kahtia, EVA Analyysi No 69.
- Tilastokeskus, Kansantalouden tilinpito.
- Tilastokeskus (2001). Taantuman merkit täytyvät, https://www.stat.fi/tup/tietoaika/tilaajat/ta_10_01_faktuari.html.
- Tilastokeskus (2008). Teollisuuden toimialakatsaus IV/2008, https://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-27_001.html?s=7.
- Tilastokeskus (2009). Bruttokansantuote väheni 7,6 prosenttia ensimmäisellä neljänneksellä, talous supistuu 90-luvun alun vauhdilla, https://www.stat.fi/til/ntp/2009/01/ntp_2009_01_2009-06-09_tie_001_fi.html.
- Tilastokeskus (2018). Bruttokansantuote kasvoi 2,3 prosenttia vuonna 2018, https://www.stat.fi/til/vtp/2018/vtp_2018_2019-03-15_tie_001_fi.html.
- Tilastokeskus (2020). Syntyvyyden aleneminen hidastui vuonna 2019, https://www.stat.fi/til/synt/2019/synt_2019_2020-04-24_tie_001_fi.html.
- Vihriälä, V., Holmström, B., Korkman, S. ja Uusitalo, R. (2020). Talouspolitiikan strategia koronakriisissä, Valtioneuvoston julkaisu- ja 2020:13.

EVA Analyysin *Sisukkaina savottaan* kirjoittaja

EVA:n toimituspäällikkö
SAMI METELINEN

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyytit löytyvät EVA:n kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) • ISSN 2342-0782 (PDF)